

Školní preventivní strategie 2022–2027

Oficiální název: Základní škola a Mateřská škola Děčín IV, Máchovo nám., příspěvková organizace

Adresa: Raisova 688/11, Děčín IV, 405 02

Personální obsazení školy – strategické funkce:

Ředitel školy: Mgr. Martin Lána (od 1. 8. 2020)

Zástupci ředitele: Mgr. Radomíra Kotrčová (statutární zástupce)

MgA. et Mgr. Eva Štefanová (od 1. 8. 2020)

Výchovná poradkyně: Mgr. Kamila Kratochvílová

Metodička primární prevence, školní speciální pedagog: Mgr. Bc. Tereza Skalická

Školní psycholog: Mgr. Nataliia Pirov

Výchozí dokumenty:

- *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027* (MŠMT, březen 2019)
- *Vyhláška č. 72/2005 Sb., vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních*
- *Zákon č. 563/2004 Sb., zákon o pedagogických pracovnících*
- *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních* (č.j. 2129/2010-28)

Úvod

Období školního vzdělávání je velmi významné při formování osobnosti mladých lidí. Preventivní působení ve školách je nástrojem, kterým lze pozitivně působit na postoje a hodnoty dětí a mladistvých a to i na žáky, jež nemají dostatečné rodinné či sociální zázemí a podporu.

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem školy, je součástí Školního vzdělávacího programu a východiskem pro školní preventivní program školy (dříve tzv. Minimální preventivní program školy). Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnání zátěžových situací osobnosti.

Rizikové chování

Pojem rizikové chování nahradil dříve užívaný termín sociálně-patologické jevy. Pojmem rizikové chování rozumíme „takové chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost“.

Formy rizikového chování

- agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování

- záškoláctví
- závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- spektrum poruch příjmu potravy
- negativní působení sekt
- sexuální rizikové chování

Primární prevence rizikového chování

Termínem primární prevence označujeme „jakýkoliv typ výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky.“

Specifická primární prevence rizikového chování - aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků.

Nespecifická primární prevence rizikového chování - veškeré aktivity, které nemají přímou souvislost s konkrétním typem rizikového chování, ale napomáhají snižovat rizika podporou zdravého životního stylu a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Současný stav - charakteristika školy

Škola pracuje jako úplná základní škola s 1.-9. ročníkem, školní družinou a školním klubem. Nedisponuje vlastní školní jídelnou, stravování žáků je zajištěno ve *Školní jídelně Děčín IV, Jungmannova 3, příspěvková organizace*.

V souladu se zákonem 561/2004, Sb., školským zákonem škola poskytuje žákům plnění povinné školní docházky a dosažení základního vzdělání. Celková kapacita školy činí 530 žáků a je plně obsazena. Kapacita školní družiny je 84 žáků (určena pro žáky z 1.-3. ročníků), školní klub pojme 300 žáků (určen pro žáky ze 4.-9. ročníků). Škola samotná má dvě samostatné budovy vzdálené od sebe cca 5 minut pěší chůze.

Škola má zpracovaný školní vzdělávací program (**ŠVP**) s názvem **Škola pro tebe i pro mě**, který je rozdělen na následující části:

- Škola pro tebe i pro mě – úvod
- Škola pro tebe i pro mě – I. stupeň
- Škola pro tebe i pro mě – II. stupeň
- Škola pro tebe i pro mě – přípravná třída
- Škola pro tebe i pro mě – školní družina
- Škola pro tebe i pro mě – školní klub

Na druhém stupni si žáci volí jeden z následujících **programů dle zaměření žáků**:

- Program s rozšířenou výukou **informatiky**
- Program s rozšířenou výukou **tělesné výchovy**
- Program zaměřený na oblast člověka a jeho svět - **globální výchova** – kde se vyučují předměty zaměřené na zdravý životní styl a historii a současnost Děčína

Mimoto nabízí škola také množství volnočasových aktivit – zejména umělecké a sportovní kroužky. Někteří žáci se vzdělávají za pomoci asistentů pedagoga z důvodu rozličných speciálních vzdělávacích potřeb.

Škola se nachází v jednom z městských center (Podmokly na levém břehu Labe) v těsném sousedství Magistrátu. V blízkém okolí školy se ještě nachází hlavní nádraží. Statutární město Děčín je bývalé okresní město, dnes je součástí Ústeckého kraje. Obecně by se dalo charakterizovat jako lokalita s poměrně nízkou vzdělaností úrovní obyvatel a vyšší mírou nezaměstnanosti oproti jiným regionům. Z této obecné charakteristiky vychází i školní

preventivní strategie. Spádová oblast v bezprostředním okolí školy je rozšířena o městské části Dolní Žleb, Prostřední Žleb, Horní Žleb, Čertova Voda a obce Malšovice (od 6. ročníku) a Dobkovice (od 5. ročníku). Příslušnost žáků těchto městských částí, respektive obcí ke škole vychází z toho, že tito žáci jsou závislí na veřejné dopravě a nejbližší škola od stanice vlaku i autobusu je právě škola v Děčíně IV.

Povinnosti pracovníků v oblasti prevence

Povinnosti pracovníků vyplývají zejména ze zákona č. 563/2004 Sb., zákona o pedagogických pracovnících.

Činnost ředitele školy v oblasti primární prevence

- Je přímo zodpovědný za prevenci a za řešení zjištěných projevů rizikových forem chování. Vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zejména:
- zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování, koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním Minimálního preventivního programu školy
- zapracováním do školního řádu řešení aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole
- jmenováním školního metodika primární prevence, výchovného poradce, třídních učitelů, případně školního speciálního pedagoga a školního psychologa
- spoluprací s metodikem prevence v PPP, případně krajským metodikem prevence
- monitorováním a vyhodnocováním realizace Preventivního programu a realizace dalších opatření

Činnost výchovné poradkyně

Standardní činnosti výchovného poradce jsou vymezeny zejména ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v příloze č. 1.

Poradenské činnosti:

1. Kariérové poradenství* a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, tj. zejména:
 - a) koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství - kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací cesty žáka
 - b) základní skupinová šetření k volbě povolání, administrace, zpracování a interpretace zájmových dotazníků

v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků
 - c) individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti ve spolupráci s třídním učitelem
 - d) poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem
 - e) spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy
 - f) zajišťování skupinových návštěv žáků školy v informačních poradenských střediscích krajských po-

boček Úřadu práce České republiky a poskytování informací žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek
 - g) poskytování služeb kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.
2. Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky, včetně spolupráce na přípravě, kontrole a evidenci plánu pedagogické podpory pro žáky s potřebou podpůrného opatření v 1. stupni.

* Škola má samostatnou funkci tzv. kariérové poradkyně. Od 1. 9. 2018 ji vykonává ing. Helena Dušičková.

3. Zprostředkování vstupní a průběžné diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádně nadané žáky ve školských poradenských zařízeních.
4. Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
5. Příprava podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.
6. Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zejména pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

Metodické a informační činnosti

1. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy:
 - a) v otázkách kariérového rozhodování žáků,
 - b) s přípravou a vyhodnocováním plánu pedagogické podpory,
 - c) s naplňováním podpůrných opatření ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
 - d) s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů,
 - e) v práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky.
2. Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence pedagogickým pracovníkům školy.
3. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků, integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky apod.
4. Předávání odborných informací z oblasti kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.
5. Poskytování informací o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.
6. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
7. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

Činnost školní metodičky prevence

Standardní činnosti metodika prevence jsou rovněž vymezeny zejména ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v příloze č. 1.

Metodické a koordinační činnosti

1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.
2. Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování.
3. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
4. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
5. Individuální a skupinová práce se žáky a studenty s obtížemi v adaptaci, se sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.
6. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.

7. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti, zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování.
8. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
9. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
10. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

1. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
2. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
3. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování, zejména orgánů státní správy a samosprávy, středisek výchovné péče, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, nestátních organizací působících v oblasti prevence, center krizové intervence a dalších zařízení, institucí a jednotlivých odborníků.
4. Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.
5. Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

Poradenské činnosti

1. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli.
2. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
3. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Činnost školní psycholožky

Standardní činnosti školního psychologa jsou taktéž vymezeny zejména ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v příloze č. 1.

- Podílí se na vytváření programu poskytování pedagogicko-psychologických poradenských služeb ve škole, včetně programu primární prevence.
- Komunikuje s vedením školy, pedagogy, žáky a zákonnými zástupci.

Diagnostika a depistáž

1. Spolupráce při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání.
2. Depistáž specifických poruch učení v základních a středních školách.
3. Diagnostika při vzdělávacích a výchovných problémech žáků.
4. Depistáž a diagnostika nadaných dětí.

5. Zjišťování sociálního klimatu ve třídě.
6. Screening, ankety, dotazníky ve škole.

Konzultační, poradenské a intervenční práce

1. Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým jsou poskytována podpůrná opatření prvního stupně, zejména pomoc při sestavování plánu pedagogické podpory a vedení.
2. Péče o žáky, kterým jsou poskytována podpůrná opatření druhého až pátého stupně, zejména pomoc při sestavování individuálního vzdělávacího plánu a vedení.
3. Individuální případová práce se žáky v osobních problémech, zejména konzultace a vedení.
4. Krizová intervence a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
5. Prevence školního neúspěchu žáků, zejména náprava a vedení.
6. Kariérové poradenství u žáků.
7. Techniky a hygiena učení pro žáky.
8. Skupinová a komunitní práce s žáky.
9. Koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
10. Podpora spolupráce třídy a třídního učitele.
11. Individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání.
12. Konzultace se zákonnými zástupci při vzdělávacích a výchovných problémech dětí.
13. Podpora tolerantního a multikulturního prostředí ve škole a školském zařízení.
14. Podpora pro dlouhodobě selhávající žáky ve vzdělávání.

Metodická práce a vzdělávací činnost

1. Participace na přípravě programu zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání.
2. Metodická podpora při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
3. Metodická pomoc třídním učitelům.
4. Pracovní semináře pro pedagogické pracovníky, konzultace a metodické vedení.
5. Účast na pracovních poradách školy.
6. Koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole, zejména výchovného poradce, školního metodika prevence a třídních učitelů.
7. Koordinace poradenských služeb mimo školu a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními.
8. Metodické intervence z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu.
9. Besedy a osvěta zákonným zástupcům.
10. Prezentační a informační činnost.
11. Participace na přípravě přijímacího řízení ke vzdělávání ve střední škole.

Třídní učitelé ve vztahu k primární prevenci

- spolupracují se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílejí se na realizaci Preventivního programu školy a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě
- motivují k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem a dbají na jejich důsledné dodržování
- podporují pozitivní klima ve třídě a pozitivní sociální interakce mezi žáky

- zprostředkovávají komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a jsou garanty spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků
- získávají a udržují si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí

Pedagogický sbor – oblast vzdělávání

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště (výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholog, školní speciální pedagog).

Vzdělávání celého pedagogického sboru probíhá zpravidla dvakrát ročně v rámci akreditovaných seminářů a besed s odborníky z oblasti prevence rizikového chování.

Dále se pedagogičtí pracovníci účastní vzdělávacích akcí individuálně v průběhu školního roku dle aktuální nabídky jednotlivých institucí.

Informování rodičů

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče, přičemž zvláštní pozornost je věnována rodičům žáků, kde se již vyskytlo rizikové chování (návykové látky, kouření, konzumace alkoholu, kouření, patologie v chování, agrese, lhaní, záškoláctví, apod.)

Rodičům jsou informace podávány prostřednictvím elektronické žákovské knížky, přes notýsky, tištěné zprávy, které rodičům předávají k podpisu sami žáci, v některých případech rovněž emailem či telefonicky. V případech, kdy rodiče není možné zastihnout standardní cestou, využívá škola terénní sociální pracovníci (dříve tzv. romská poradkyně).

Třídní schůzky probíhají zpravidla dvakrát ročně (v listopadu a v dubnu). Extra se uskutečňují třídní schůzky na začátku 1. a 6. ročníku. Součástí listopadových schůzek v 9. ročníku je schůzka s výchovnou poradkyní ohledně přihlášek na střední školy.

Cíle školní preventivní strategie

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních a komunikačních kompetencí
- funkční informační systém ve vztahu k okolí školy a zákonným zástupcům
- snížení počtu žáků, jimž jsou udělena kázeňská opatření (důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování)
- soustavné zvyšování motivace ke vzdělání, zejména u žáků ze socioekonomicky znevýhodněných rodin
- snížení počtu žáků, kteří dlouhodobě neprospívají a ukončují vzdělání v nižších ročnících
- soustavně zkvalitňovat vztahy mezi žáky

Každý jednotlivý žák

- jedinec zodpovědný za vlastní chování a způsob života v souladu se společenskými normami, přiměřeně jeho věku a rozumové úrovni
- jedinec s posílenou duševní odolností proti negativním vlivům
- jedinec schopný dělat samostatná a správná rozhodnutí
- jedinec s přiměřeně rozvinutými sociálními dovednostmi
- jedinec schopný řešit své problémy, případně schopný vyhledat adekvátní pomoc k řešení svých problémů
- jedinec schopný odolat návykovým látkám
- jedinec podílející se na vytváření pozitivních vztahů ve svém okolí a zdravém životním prostředí

Charakteristika školy z hlediska složení žáků – východiska pro školní preventivní strategii

Spádová oblast školy je z hlediska výskytu sociálně patologických jevů poměrně problematická, což vyplývá z pravidelných setkání metodiků prevence všech základních škol ve městě se zástupci OSPOD, Policie ČR, Městské policie, Střediska výchovné péče a dalších organizací. V okolí školy se nachází větší množství domů ve vlastnictví soukromých majitelů, kteří byty pronajímají sociálně slabším rodinám s využitím příspěvku na bydlení. Ve škole se vzdělává cca 100 žáků s priznanými podpůrnými opatřeními 2. až 3. stupně z důvodu odlišných životních podmínek (dříve tzv. sociální znevýhodnění). Z četných průzkumů vyplývá, že právě tyto děti jsou ve zvýšené míře ohrožené sociálně patologickými jevy a škola tak musí v oblasti prevence na tuto situaci reagovat. Jedná se v tomto směru především o neomluvenou absenci, respektive záškoláctví.

Dlouhotrvajícím problémem je rovněž u těchto dětí motivace ke vzdělávání jako prostředku k lepší uplatnitelnosti v praktickém životě. Mnozí rodiče těchto žáků rovněž sami mnohdy nedosáhli na vyšší než základní vzdělání a rodiny se potýkají s dlouhodobým socioekonomickým vyloučením. Přibližně 7% vycházejících žáků tvoří pravidelně ti, kteří jsou v 7. nebo 8. ročníku.

Naopak v naprosto minimální míře se mezi žáky vyskytují projevy rasismu a xenofobie a rovněž problémy s užíváním návykových látek, vandalismus či fyzické násilí (bití, kopání, apod.).

I přes některé negativní skutečnosti patří škola ve městě mezi velmi žádané a vykazuje každoroční převis zájemců z řad rodičů. K problémům se staví otevřeně, jakékoli náznaky rizikového jednání je pedagogický sbor obecně zvyklý důsledně řešit hned v zárodku a ke všem rodičům přistupuje jako k partnerům se snahou řešit problémy ve prospěch dětí, nikoli represivní cestou. Velmi úzce škola spolupracuje s OSPOD Děčín a Střediskem výchovné péče. Důležitým cílem je pro všechny pedagogické pracovníky, aby se žáci ve škole cítili bezpečně a měli ke svým učitelům důvěru, stejně tak jejich rodiče.

Krizový plán školy při řešení rizikového chování

Škola se při řešení rizikového chování řídí následujícími pravidly

- jakoukoli neomluvenou absenci řeší ve spolupráci s třídními učiteli výchovná poradkyně, postup volí s ohledem na situaci v rodině žáka a dosavadní zkušenosti s rodinou
- při neomluvené absenci vyšší než 15 hodin svolává výchovná poradkyně výchovnou komisi s rodiči žáka za účasti OSPOD (vždy vyhodnocováno individuálně)
- při důvodném podezření na tzv. „skryté záškoláctví“ obdrží rodiče tištěný omluvný list a je požadováno dokládání absence pouze od lékaře
- problémové chování (agrese, lhaní, krádeže, vulgární chování vůči spolužákům či dospělým, podezření na šikanu, apod.) řeší metodika prevence, postup volí s ohledem na situaci v rodině žáka a dosavadní zkušenosti s rodinou
- metodika prevence svolává výchovnou komisi s rodiči žáka po dohodě s třídním učitelem za případné účasti OSPOD, Policie ČR či dalších organizací (vždy vyhodnocováno individuálně)
- rodičům problematických žáků je zpravidla doporučena ambulantní návštěva Střediska výchovné péče, při podezření na poruchu chování rovněž psychiatra nebo klinického psychologa
- o veškerých jednáních je vždy vyhotoven písemný záznam, který je podepsán všemi účastníky

Postup při řešení šikany

Počáteční šikana (se standardní formou)

Všichni pedagogičtí pracovníci školy (učitelé, asistenti pedagoga, vychovatelé) jsou poučeni o tom, že o jakékoli formě rizikového chování, o které jsou zpraveni, musí neprodleně informovat školní metodiku prevence nebo výchovnou poradkyni. Tyto dvě klíčové pracovnice v oblasti rizikového chování situaci zhodnotí a řeší dle rozdělení svých kompetencí (viz výše).

Metodika prevence (případně výchovná poradkyně) následně provede:

1. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi šikany
2. nalezne vhodné svědky
3. provede individuální, případně konfrontační rozhovor se SVĚDKY – nikdy konfrontace obětí a agresorů
4. zajistí ochranu obětí
5. výpověď svědků a obětí písemně dokumentuje
6. neprodleně o vzniklé situaci informuje třídního učitele

Třídní učitel:

- o situaci neprodleně informuje metodika prevence a předá mu zjištění

Metodika prevence:

- s třídním učitelem se domluví na další spolupráci
- provede rozhovor s agresory, příp. konfrontaci mezi nimi

- dle vážnosti situace přizve k řešení výchovného poradce či školního psychologa
- o výsledcích šetření informuje rodiče agresorů a obětí (nebo informaci rodičům předá třídní učitel)

Pokročilá šikana s neobvyklou formou (skupinové násilí, tzv. třídní lynčování)

1. bezprostřední záchrana oběti
2. domluva pedagogických pracovníků na dalším postupu – koordinuje metodička prevence
3. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
4. poskytnutí krizové intervence a pomoc oběti
5. nahlášení policii

Podezření na domácí násilí páchané na dítěti ze strany zákonného zástupce

V situaci, kdy se žák svěří v prostředí školy kterémukoli pedagogickému pracovníkovi s tím, že mu bylo ze strany zákonného zástupce fyzicky ublíženo a má strach z návratu domů po vyučování, je dotyčný pracovník povinen oznámit tuto skutečnost neprodleně výchovné poradkyni, která je na škole kontaktním pracovníkem pro komunikaci s OSPOD, v jehož kompetenci je takovéto situace řešit. V případě nepřítomnosti výchovné poradkyně přechází tato povinnost na ředitele školy, případně jeho zástupce.

Výchovná opatření

Pro potrestání agresorů budou použita běžná výchovná opatření, jako je:

- napomenutí třídního učitele
- důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- snížená známka z chování
- převedení do jiné třídy

Rodičům obětí i agresorů je doporučena návštěva klinického psychologa, ambulantního střediska SVP, popřípadě psychiatrické vyšetření.

V mimořádných případech bude rodičům doporučeno umístění dítěte do pobytového oddělení SVP.

Pokud se vyskytne podezření nebo zjištění, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestního činu (provinění) informuje škola Policii ČR.

Pokud žák spáchal trestný čin nebo opakovaně páchá přestupky, zahájí škola v součinnosti rovněž spolupráci s OSPODem.

Působení v oblasti prevence škola rozděluje do následujících oblastí

– aktivity zajišťují třídní učitelé, vychovatelky ve školní družině a školním klubu či metodička prevence formou přednášek a diskuzí v rámci vyučování, případně škola spolupracuje s preventistou Městské policie Děčín nebo jinými organizacemi

1.-3. ročník – upevňování základních hygienických návyků; péče o zdraví včetně účinků různých léků; základní seznámení s problematikou drog; rozvoj komunikačních dovedností ve vztahu k vrstevníkům a pedagogickým pracovníkům (pravidla slušného chování mezi sebou navzájem); seznámení s pojmem šikana a jak se bránit; zásady bezpečného chování venku (např. nemluvit s cizími osobami, neodcházet s nikým neznámým, apod.); seznámení s riziky pohybu na sociálních sítích; seznámení s kompetencemi jednotlivých pracovníků školy v oblasti primární prevence; pochopení významu pojmu rasismus

4.-6. ročník – rozšíření povědomí o návykových látkách a jejich škodlivosti; získávání dovedností, jak čelit negativnímu tlaku vrstevníků, starších kamarádů, cizích osob, tlaku masových médií; bezpečný pohyb na sociálních sítích – rizika sociálních sítí; chápání významu přátelství a umění pomáhat druhým; rozvíjení schopnosti vypořádat se s odmítnutím, zklamáním a selháním; nekrýt šíření drog, šikanu ani jiné problémy ve svém okolí, třídě

7.-9. ročník – seznámení s účinky jednotlivých drog na organismus; základy sexuální výchovy a bezpečného chování v této oblasti; pochopení souvislosti mezi vlastním rozhodnutím a jeho důsledky; pochopení významu vlastního vzdělávání

Nejčastěji řešené problémy v oblasti rizikového chování

- záškoláctví, často kryté rodiči
- vulgární chování vůči spolužákům nebo dospělým
- rizikové chování na sociálních sítích
- neplnění školních povinností
- porušování školního řádu (nejčastěji používání mobilního telefonu ve výuce)
- ponižování nebo vyhrožování spolužákům

Učitelé

- znají standardní postupy řešení při výskytu některé z forem rizikového chování
- jsou pravidelně informováni o novinkách z oblasti prevence
- soustavně sledují projevy žáků a problémy neprodleně řeší
- mají možnost se v oboru prevence soustavně vzdělávat
- mají možnost využívat knihovnu odborné literatury z oboru ve škole

Způsoby realizace preventivních opatření

- předmět Komunikativní výchova (třídnická hodina každou 1. vyučovací hodinu v pondělí)
- projekt 9 + 1 (žáci 9. ročníků po celý školní rok doprovází žáky 1. ročníků – společný výjezd, vánoční besídka, MDD, společné výlety a sportovní klání)
- adaptační pobyty pro žáky nově vzniklých třídních kolektivů v 5. a 6. třídách
- návštěvy kina, divadla, exkurzí, výstav v průběhu školního roku
- besedy a přednášky s odborníky v průběhu školního roku
- projektové dny (4x ročně)
- školní výlety v rámci třídních kolektivů
- vánoční trhy
- individuální aktivity třídních učitelů
- dny otevřených dveří
- neformální setkání s rodiči
- divadelní akademie
- sportovní kurzy
- soutěže, olympiády
- výjezdy školní družiny a školního klubu
- volnočasové aktivity (sportovní a umělecké kroužky)

Směrem k rodičům škola se škola soustřeďuje na následující oblasti

- sledovat, s kým dítě tráví volný čas
- sledovat pohyb dítěte na sociálních sítích
- důsledně omlouvat absenci předepsaným způsobem (do 3 kalendářních dnů)
- úzce spolupracovat se školou při řešení problémů svých dětí
- mít možnost využít poradenských služeb ve škole
- být včas a vhodným způsobem informováni o důležitých záležitostech
- budovat s rodiči či jinými zákonnými zástupci pozitivní vztahy

Směrem k širšímu okolí se škola v oblasti prevence soustřeďuje na následující oblasti

- udržet si pověst školy, která nabízí žákům přívětivé prostředí, zajímavé vzdělávací programy a bezpečné klima
- posilovat pozitivní vztahy se zřizovatelem, ale i s ostatními školami a organizacemi ve městě
- posilovat spolupráci s místními neziskovými organizacemi, které se věnují dětem v nepříznivé sociální situaci a ohroženým sociopatologickými jevy například v nízkoprahových centrech a nabízet tak žákům možnost smysluplného trávení volného času

Zpracovala: Mgr. Bc. Tereza Skalická, metodička primární prevence
V Děčíně, dne 1. 9. 2022